

พฤติกรรมการค้นคืนและเข้าถึงความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

จุฑามาศ พรหมทอง^{*} มาลี กาบมาลา และวิระพงษ์ จันทรสนาม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{*}Corresponding author: jutamat.pt@bru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการค้นคืนและเข้าถึงความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ 1) อาจารย์ 2) นักวิชาการ 3) ผู้ประกอบการธุรกิจ และ 4) นักศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 29 คน ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์และศรีสะเกษ เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบบอกต่อ ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านบริบทการค้นคืนความรู้ วัตถุประสงค์การค้นคืนความรู้ อาจารย์ค้นคืนเพื่อสอน วิจัย และเป็นวิทยากร นักวิชาการค้นคืนเพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมผ้าทอ ผู้ผลิตผ้าทอค้นคืนเพื่อผลิตและสร้างอัตลักษณ์ผ้าทอ ผู้ประกอบการธุรกิจค้นคืนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ นักศึกษาค้นคืนเพื่อทำรายงานหรือภาคินพนธ์ เนื้อหาค้นคืนความรู้เป็นเนื้อหาเรื่องลวดลายและประเภทผ้าทอ แหล่งสารสนเทศที่ค้นคืน คือ แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต 2) ด้านกลยุทธ์การค้นคืนความรู้ ใช้เทคนิคการค้นคืนความรู้วัฒนธรรมผ้าทอมากกว่า 1 วิธี เช่น ค้นจากคำสำคัญ (keyword) ประเด็นหรือหัวข้อ (topic) การประเมินผลการค้นคืนจากชื่อเรื่อง หัวข้อและรายละเอียดของเนื้อหาและอ้างอิงจากแหล่งที่มาที่น่าเชื่อถือ และ 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการค้นคืนความรู้ คือ เครื่องมือช่วยค้นคืนแสดงผลการค้นไม่ครอบคลุมเนื้อหา ดังนั้นควรพัฒนาเครื่องมือการค้นคืนที่จัดกลุ่มเนื้อหาแสดงให้เห็นโครงสร้าง ความสัมพันธ์ของเนื้อหา มีคำศัพท์มาตรฐานสากล คำศัพท์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่สามารถค้นคืนได้จากจุดเดียว

คำสำคัญ : 1. พฤติกรรมการค้นคืน 2. การเข้าถึงความรู้ 3. ความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

Information retrieval behaviors and access to cultural knowledge on Thai-Khmer textiles

Jutamas Promthong^{*}, Malee Kabmala and Wirapong Chansanam

Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Khon Kaen 40002, Thailand

^{}Corresponding author: jutamat.pt@bru.ac.th*

Abstract

This study aims to explore the information retrieval behaviors and access to cultural knowledge on Thai-Khmer textiles. This research is qualitative research. Twenty-nine informants who were selected by the snowball sampling method were lecturers, academics, entrepreneurs, and university students from Buriram, Surin, and Sisaket provinces. The research tool was an interview form. It was found that 1) on aspects of the information retrieval behaviors, the lecturers retrieved information to teach, research, and train; the academics retrieved information to promote and conserve textile culture; the weavers gathered information to produce and create a woven fabric identity, the entrepreneurs retrieved information to develop products; and the university students retrieved them for a report or thesis. The content of knowledge retrieval was patterns and types of woven fabrics. The source of information retrieved was the internet, 2) on the aspects of retrieval strategies, the target groups applied more than one strategy to retrieve the information, such as searching by keywords, issues or topics, evaluating the retrieval of the title, topic and content, and citing from reliable sources, and 3) the problems and recommendations for information retrieval were as follows: information retrieval tools did not cover all contents; therefore, these tools should be developed so that they were able to categorize each topic, demonstrate the structure of contents, and provide universal and ethnic terminology in a single search.

Keywords: 1. Information retrieval behaviors 2. Knowledge access 3. Cultural knowledge on Thai-Khmer textiles

บทนำ

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความค่า สะท้อนวิถีชีวิต และแสดงถึงรากเหง้าและอัตลักษณ์ของชุมชน แต่ละชุมชนมีวัฒนธรรมโดดเด่นแตกต่างกันขึ้นอยู่กับกลุ่มชาติพันธุ์และสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) วัฒนธรรมที่จับต้องได้ (tangible culture) เป็นวัฒนธรรมแบบรูปธรรม สามารถมองเห็นสัมผัสและจับต้องได้ทางกายภาพ เช่น เครื่องมือ งานศิลปะ อุปกรณ์ที่มีการคิดค้นในชุมชน สิ่งปลูกสร้างเกี่ยวกับวัฒนธรรมโบราณสถาน และ 2) วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (intangible culture) เป็นวัฒนธรรมแบบนามธรรม ไม่สามารถจับต้องได้เกี่ยวกับจิตใจ ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ คำสั่งสอน ประเพณี พิธีกรรม ตลอดจนแบบแผนและแนวปฏิบัติทางสังคมที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมการดำรงอยู่ร่วมกันของคนในสังคม (Sittirit, 2016; United Nations Educational Scientific and Cultural Organization, 2020)

ผ้าทอเป็นผลงานเกิดจากฝีมือและภูมิปัญญาที่รวบรวมเรื่องราว ประวัติ วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ สังเกตได้จากประเภทผ้าและลวดลายที่แตกต่างกัน บางลวดลายมีชื่อเรียกสืบต่อกันมาเป็นภาษาท้องถิ่น ประเภทผ้าทอตามกลุ่มชาติพันธุ์ ส่งผลให้ผ้าทอแต่ละพื้นมีอัตลักษณ์เฉพาะและมีชื่อผ้าเป็นภาษาท้องถิ่น โดยนักสารสนเทศศาสตร์มองว่า ผ้าทอเป็นทรัพยากรสารสนเทศประเภทวัตถุทางวัฒนธรรม (culture object) ส่วนวัฒนธรรมผ้าทอเป็นเนื้อหา (culture content) วัฒนธรรมผ้าทอเป็นวัฒนธรรมเฉพาะของท้องถิ่นที่ถ่ายทอดเรื่องราวแฝงในผ้าทอและสามารถเชื่อมโยงเรื่องราว ประวัติ อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อที่สื่อออกมาบนลวดลายผ้า (Chaichuay, 2015; Panommit, Arayaphan, & Julrode, 2017)

ความรู้วัฒนธรรมผ้าทอนำไปประยุกต์ใช้ในศาสตร์ต่าง ๆ เช่น นักวิชาการเทคโนโลยีนำความรู้วัฒนธรรมผ้าทอเรื่องประเภทผลิตภัณฑ์ผ้า ประวัติผ้า รายละเอียดผ้า มาจัดเก็บเป็นระบบฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่สำหรับนำไปพัฒนาเชิงพาณิชย์ (Jeewattana, & Pattarasrejerakul, 2015) ส่วนนักวิชาการสังคมศาสตร์นำความรู้วัฒนธรรมผ้าทอเรื่องกระบวนการทอผ้า วัตถุประสงค์ของผ้า ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับผ้ามาใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในการฟื้นฟูหรือดำเนินงานประเพณี พิธีกรรมเกี่ยวกับผ้าทอชุมชนและทำให้ชุมชนเห็นคุณค่าและ

นำมาเพิ่มมูลค่า สร้างเป็นผลิตภัณฑ์หรือแหล่งเรียนรู้ วัฒนธรรมผ้าทอชุมชน (Muenjanchoey, 2015) ส่วนผู้ประกอบการธุรกิจนำความรู้วัฒนธรรมผ้าทอที่เป็นเรื่องราวการออกแบบลวดลายมาสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์หรือทำการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ก่อเกิดเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร เป็นผ้าทอกลุ่มที่รัฐบาลกำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เป็นพื้นที่เศรษฐกิจในการพัฒนาและยกระดับเพิ่มมูลค่าของผ้าทอ นอกจากนี้ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้จัดทำกิจกรรมยกระดับสินค้าผ้าไหมไทยของภาคอีสานในงาน MOC Biz Club Expo 2018 เพื่อให้เป็นที่รู้จักและดึงดูดให้คนมาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรมีความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ ประกอบด้วย 1) ลวดลาย เช่น ลายต้นแลบือต (ลูกคลื่น) ลายปากมะอ้อม (ดอกมะอ้อม) ลายปะกากันเตรย (ดอกหญ้า) เป็นต้น 2) สีผ้า คือ สีแดง สีเหลือง งามทอง สีเขียว สีดำ 3) ชื่อเรียกผ้าภาษาท้องถิ่น เช่น ผ้าโฮล ผ้าอันปรม ผ้าอัลลูลูชิม ผ้าละเบ็ก ผ้าสมอ 4) วัตถุประสงค์ คือ เส้นไหมน้อย ภาษาเขมร เรียกว่า “โซลซัก” มาทอ ทำให้ผ้าเรียบ นุ่ม เงามาม ไม่ยับง่าย ผู้ใส่ไม่รู้สึกร้อน และ 5) การย้อมสีธรรมชาติ ทำให้สีผ้าสวยงาม ไม่จืดจางและมีกลิ่นหอมจากเปลือกไม้

ความรู้วัฒนธรรมผ้าทอมีความจำเป็นในการต่อยอดความรู้ ไม่ว่าจะเป็นใช้เพื่อการเรียนการสอน การวิจัย การทอและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการทำธุรกิจผ้าทอ เพราะความรู้วัฒนธรรมผ้าทอเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ความหมาย และคุณค่าความรู้วัฒนธรรมผ้าทอที่ปรากฏในตัวผ้า แต่ผู้ใช้ไม่สามารถค้นคืนและเข้าถึงความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรได้ เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาด้านผ้าทอ เช่น งานวิจัยของ Phayakprakhon, Supasetsiri, Inchan, & Nopudomphan (2016) ศึกษาลวดลายและสีผ้า กลุ่มทอผ้า กระบวนการผลิต วิถีชีวิตกับผ้า การใช้ผ้า วิถีถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าและปัจจัยของผู้บริโภค ส่วนงานวิจัยของ Keawban, Prayongtrap, & Udomtawi (2019) ได้ศึกษาการปลูกหม่อน การผลิตเส้นไหม การฟอกย้อม ลวดลาย เทคนิคการทอ เครื่องมือที่ใช้ในการทอและการตลาด ประเภทผ้า การอนุรักษ์ผ้าไหม แต่มีการศึกษาวัฒนธรรมผ้าทอน้อยมาก นอกจากนี้ผู้ใช้เข้าใจว่า ความรู้ผ้าทอกับความรู้

วัฒนธรรมผ้าทอเป็นเรื่องเดียวกัน แต่ความจริงแล้ว ความรู้ผ้าทอเป็นกระบวนการทอผ้า ผลิตภัณฑ์ผ้า การสร้างสรรค์ลวดลาย ส่วนเนื้อหาความรู้วัฒนธรรมผ้าทอเป็นการเชื่อมโยงผ้าทอกับวิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อและการนำผ้าทอไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้การค้นคว้าความรู้วัฒนธรรมผ้าทอได้เนื้อหาไม่ครอบคลุมตามความต้องการ นอกจากนี้ระบบการจัดเก็บ การค้นคืนและเข้าถึงความรู้วัฒนธรรมผ้าทอของแต่ละแหล่งมีความแตกต่างกัน การจัดเนื้อหาความรู้มีหลากหลาย ส่งผลให้ผู้ให้บริการเกิดข้อจำกัดในการเข้าถึงและความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรส่วนใหญ่เป็นภาษาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ผ้าสไบ เรียกว่า “ชะนูลีต” ผ้าโสร่งผู้ชาย เรียกว่า “ผ้าโสร่งเปราะห์” ผ้าหางกระรอก เรียกว่า “ผ้ากะเนียว” นอกจากนี้ คำศัพท์ที่มีความคลุมเครือจากคำพ้องรูป คำพ้องเสียง เช่น ผ้ากระเนียว ผ้ากะเนียว ผ้ากระนิว ผ้ากะนิว ส่งผลให้เกิดปัญหาการสะกดคำค้นคืน และการเข้าถึงความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร เนื่องจากเป็นคำศัพท์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้ผู้ใช้ไม่สามารถค้นคืนและเข้าถึงความรู้ได้ยาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาพฤติกรรมการค้นคืนและการเข้าถึงความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรของกลุ่มอาจารย์ นักวิชาการ ผู้ประกอบการ นักศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องใช้ความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรโดยตรง เพื่อให้ทราบบริบทในการค้นคืนความรู้ ด้านกลยุทธ์การค้นคืนความรู้ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการค้นคืนความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรสำหรับนำมาใช้ในการพัฒนาเครื่องมือในการค้นคืนและการเข้าถึงความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรเพื่ออธิบายขอบเขตความรู้ เชื่อมโยงความรู้วัฒนธรรมผ้าทอที่เกี่ยวข้องกันสัมพันธ์กันมาไว้ด้วยกัน ทำให้สามารถเข้าใจความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรได้ชัดเจน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการค้นคืนและเข้าถึงความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรในด้านบริบทการค้นคืนความรู้ ด้านกลยุทธ์การค้นคืนความรู้ และปัญหาอุปสรรคการค้นคืนความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรหรือชาวเขมรถิ่นไทยอาศัยอยู่

ในประเทศไทยที่มีบรรพบุรุษเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในอดีตอาศัยและปกครองดินแดนสองฟากฝั่งของเทือกเขาพนมดงรัก ดินแดนรอบทะเลสาบเขมร ดินแดนที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ภาคใต้ของประเทศลาว ยาวลงไปจนสุดปลายแหลมอินโดจีน จนถึงดินแดนปากแม่น้ำโขงที่น้ำไหลลงสู่ทะเลจีนตอนใต้ ปัจจุบันเป็นภาคใต้ของประเทศเวียดนาม กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรมีภาษาพูด คือ ภาษาเขมร ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ (Boonpok, 2019) กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เคร่งครัดเรื่องการสืบทอดประเพณี พิธีกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ประเพณีออกพรรษา จะต้องปฏิบัติตามความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ ต้องทำบุญอุทิศส่วนกุศลถึงญาติผู้ล่วงลับ มีพิธีไหว้บรรพบุรุษ เรียกว่า “แซนโฏนตา” ส่วนตอนเกิดมีพิธีจุ่มครุฑกำเนิด (พิธีเชิญดวงวิญญาณเทพประจำตัวของทารก) เป็นพิธีต้อนรับเทพเจ้าประจำตัวทารกว่ามีเทพเจ้าองค์ใดเป็นผู้คุ้มครอง โดยดูจากเครื่องแต่งกายที่ร่างทรงเลือกสวมใส่ นอกจากนี้กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรจะแต่งกายเข้าร่วมประเพณี พิธีกรรม กิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม เป็นสิ่งที่กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรให้ความสำคัญ

ผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมานานจากรุ่นสู่รุ่น จากอดีตมาสู่ปัจจุบัน มีการฟื้นฟูการผลิตผ้าทออันเป็นงานฝีมือของกลุ่มที่มีมาแต่โบราณให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น การทอผ้าไหมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรมีเทคนิค ขั้นตอน กระบวนการทอผ้าตามประเภทผ้าต่าง ๆ และผ้าทอมีหลากหลายประเภท มีชื่อเรียกเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ผ้าโฮล ผ้ากะเนียว (ผ้าหางกระรอก) ผ้าอัมปรม ผ้าอันลวยซิม ผ้าละเบ็ก ผ้าสมอ ผ้าโหนดเลอก (ผ้าทอยกดอก) ผ้าสาคุ เป็นต้น นอกจากนี้ความสวยงามของผ้าทอแล้ว ชนิดของผ้าและลายผ้าสามารถสื่อความหมายและแสดงระบบความคิด กระบวนการทอ เทคนิคการทอ อัตลักษณ์ วิถีชีวิต คำสอน ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ฐานะทางสังคม ส่งผลให้มีการนำความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์เขมรไปต่อยอด นำไปประยุกต์ใช้ในงานวิจัยและพัฒนากลุ่มทอผ้า

การใช้ความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรส่วนใหญ่ใช้เนื้อหาเกี่ยวกับลวดลาย กระบวนการทอ เทคนิคการทอ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมของกลุ่มชาติพันธุ์มาเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ สร้างแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมผ้าทอชุมชน (Muenjanchoey, 2015) มีการค้นคืนและเข้าถึงความรู้

จากแหล่งสารสนเทศบุคคล เช่น ผู้เชี่ยวชาญผ้าทอ สมาชิกกลุ่มทอผ้า นักวิชาการหน่วยงานภาครัฐ (Hintow, & Thongyaem, 2019) และแหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต โดยค้นคืนความรู้จากคำสำคัญ เนื่องจากคำค้นเป็นคำที่ใช้ประจำสามารถเป็นตัวแทนเนื้อหาที่ต้องการค้นคืน แต่ปัญหาที่พบคือ คำค้นเป็นศัพท์เทคนิค ศัพท์เฉพาะด้านผ้า เนื่องจากเป็นภาษาท้องถิ่น บางคำเป็นคำเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ คำศัพท์มีความคลุมเครือจากคำพ้องรูป คำพ้องเสียง ทำให้การสะกดคำแปลจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่งส่งผลให้ได้ผลลัพธ์ไม่ตรงกับความต้องการ (Panommit et al., 2017)

2. พฤติกรรมการค้นคืนและเข้าถึงความรู้

พฤติกรรมสารสนเทศ (information behavior) หมายถึงพฤติกรรมที่บุคคลหนึ่งเชื่อมโยงให้สามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ได้ พฤติกรรมสารสนเทศเป็นพฤติกรรมที่ครอบคลุมพฤติกรรมแสวงหา และพฤติกรรมการณ์ค้นคืนสารสนเทศ ส่วนพฤติกรรมการณ์แสวงหาสารสนเทศเป็นพฤติกรรมที่ครอบคลุมพฤติกรรมการณ์ค้นคืนสารสนเทศ ดังนั้น พฤติกรรมสารสนเทศเป็นแนวคิดที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการณ์แสวงหาสารสนเทศ พฤติกรรมการณ์ค้นคืนสารสนเทศ (Wilson, 1999)

พฤติกรรมการณ์ค้นคืนและเข้าถึงสารสนเทศ เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความต้องการสารสนเทศของผู้ใช้ ทำให้ผู้ใช้เกิดพฤติกรรมการณ์แสวงหาสารสนเทศ เพื่อค้นหาสารสนเทศที่ผู้ใช้ต้องการจากแหล่งสารสนเทศ เริ่มตั้งแต่ค้นหาสารสนเทศโดยใช้คำศัพท์เป็นตัวแทนเนื้อหาสาระช่วยในการค้นหาและเข้าถึงสารสนเทศ (Kruaysawat, Manmart, & Kabmala, 2018) หลังจากนั้นเลือกและประเมินผลสารสนเทศที่ได้จากการค้นหาใช้งานตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น การแสวงหาสารสนเทศจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการค้นคืนและเข้าถึงสารสนเทศ การแสวงหาสารสนเทศของแต่ละบุคคลของ Leckie, Pettigrew, & Sylvain (1996) มองว่า พฤติกรรมการณ์ค้นคืนและเข้าถึงสารสนเทศมีลักษณะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับอาชีพและภาระงานที่ตนเองรับผิดชอบ แต่ละอาชีพมีการแสวงหาโดยการกำหนดคุณลักษณะความต้องการสารสนเทศตามภาระงานของตนเอง การเลือกแหล่งสารสนเทศและการตระหนักถึงในความต้องการสารสนเทศ หลังจากนั้นจึงดำเนินการสืบค้น เมื่อได้สารสนเทศที่ต้องการและเพียงพอแล้ว จะหยุดพฤติกรรมการณ์แสวงหาสารสนเทศ หากผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามต้องการ บุคคลนั้นจะทำการแสวงหา

สารสนเทศอีกครั้งจนสิ้นสุดกระบวนการ ดังนั้น อาชีพจึงเป็นตัวกำหนดให้แต่ละคนมีภาระงานที่แตกต่างกัน โดยภาระงานของแต่ละคนจะเป็นตัวกำหนดให้บุคคลนั้นมีการใช้งานสารสนเทศที่แตกต่างกัน ส่งผลให้บุคคลแต่ละคนจะรู้ถึงความต้องการสารสนเทศของตนเอง รวมถึงแหล่งสารสนเทศที่ต้องการ จากนั้นจึงแสวงหาสารสนเทศ ส่วนผลลัพธ์ที่ได้จากการแสวงหาสารสนเทศจะเป็นข้อมูลย้อนกลับไปยังแหล่งสารสนเทศ การตระหนักถึงสารสนเทศและการแสวงหาสารสนเทศของบุคคลนั้น ๆ

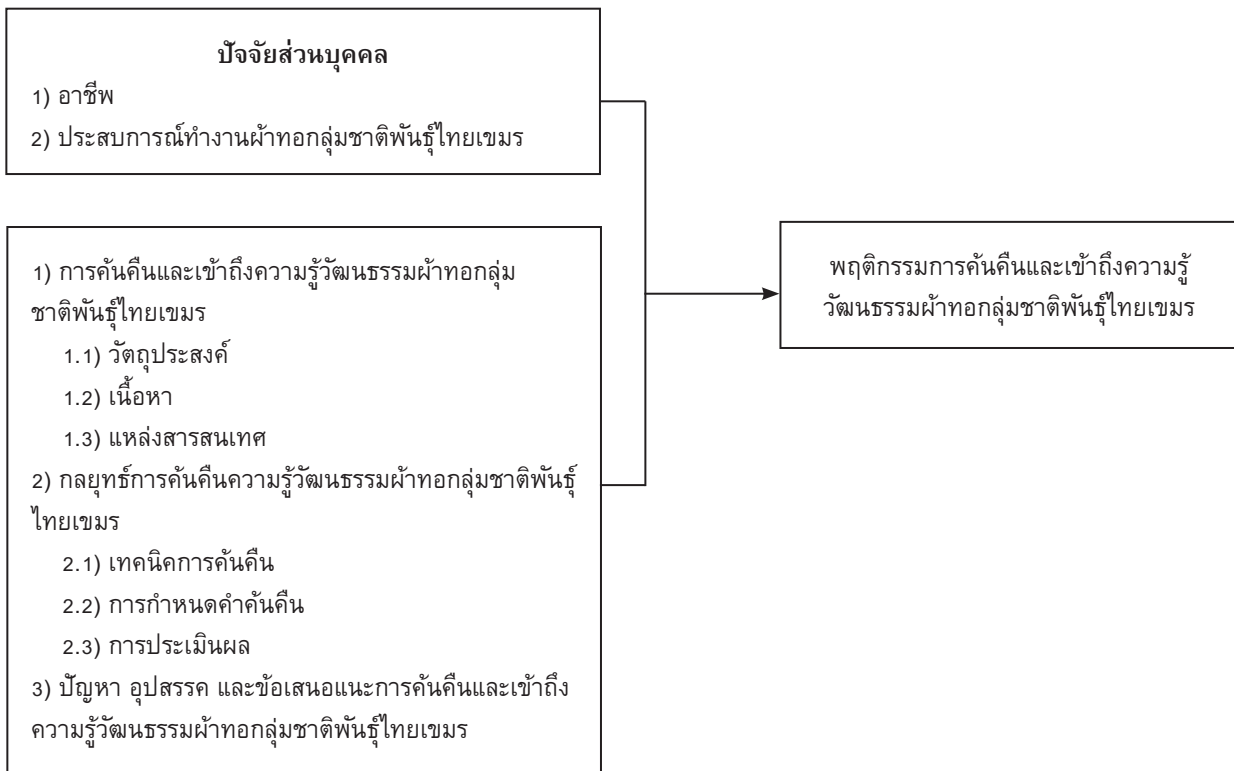
พฤติกรรมการณ์ค้นคืนและเข้าถึงความรู้วัฒนธรรม เป็นพฤติกรรมที่ผู้ใช้ส่วนใหญ่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยมและแบบแผนคนกลุ่มหนึ่งใช้ร่วมกัน ภูมิปัญญา วัฒนธรรมที่มีการสืบทอดกันมาของท้องถิ่น ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีวิถีชีวิตและพฤติกรรมทางด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมืองและบริบทของสังคม โดยผู้ที่ค้นคืนและเข้าถึงความรู้วัฒนธรรมส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่หรือความสนใจของผู้ใช้โดยเฉพาะ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาค้นคืนเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาพฤติกรรมการณ์ค้นคืนและการเข้าถึงความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร ประกอบด้วย 4 กลุ่ม คือ 1) อาจารย์ 2) นักวิชาการ 3) ผู้ประกอบการธุรกิจ และ 4) นักศึกษาในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ โดยมีการประยุกต์ใช้พฤติกรรมการณ์แสวงหาสารสนเทศของ Leckie et al. (1996) เป็นพฤติกรรมการณ์ของบุคคลที่ประกอบอาชีพและมีความต้องการสารสนเทศตามภาระงานของตนเอง จนทำให้เกิดเป็นพฤติกรรมการณ์ค้นคืนและเข้าถึงความรู้ นำมาสู่กรอบแนวคิดของงานวิจัย แสดงดังภาพที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวงจรพฤติกรรมการณ์ค้นคืนและเข้าถึงความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรเป็นการศึกษา 1) ด้านบริบทการค้นคืนความรู้ ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการค้นคืน เนื้อหาที่ค้นคืน แหล่งสารสนเทศที่ค้นคืน 2) ด้านกลยุทธ์การค้นคืนความรู้ ได้แก่ วิธีการค้นคืนความรู้ การกำหนดคำค้น การประเมินทรัพยากรสารสนเทศ 3) ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะการค้นคืนความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 4 กลุ่ม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรอาศัยอยู่จำนวนมากกว่า 142,000 คน (Premsrirat, 2005) ประกอบด้วย 1) อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ที่สอน ทำวิจัย บริการวิชาการ มีผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร 2) นักวิชาการศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ สำนักงานพัฒนาชุมชน 3) ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอ และ 4) นักศึกษาทำวิจัยและค้นคืนความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรที่มาทำรายงาน งานวิจัย ภาคนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ รวมทั้งหมดจำนวน 29 คน

เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบบอกต่อ (snowball sampling) เริ่มจากค้นหาผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) คนแรกเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีผลงานเป็นที่รู้จัก และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้ความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรจากพื้นที่ศึกษาในแต่ละกลุ่ม และทำการสัมภาษณ์ เมื่อสัมภาษณ์เสร็จแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญแนะนำผู้ให้สัมภาษณ์คนต่อไป จนกระทั่งได้

ข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว (saturation) โดยข้อมูลที่ได้เริ่มซ้ำกับข้อมูลเดิม ไม่มีข้อมูลใหม่เพิ่มเติม ผู้วิจัยยุติการสัมภาษณ์แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตีความ สรุปและนำเสนอข้อมูลด้วยการบรรยาย

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของผู้ใช้ความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

ผู้ใช้ความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรจำนวนทั้งสิ้น 29 คน สามารถจำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) อาจารย์ จำนวน 10 คน 2) นักวิชาการ จำนวน 6 คน 3) ผู้ประกอบการธุรกิจ จำนวน 7 คน และ 4) นักศึกษาจำนวน 6 คน จาก 11 แหล่ง คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ (จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ) สำนักงานพัฒนาชุมชน (จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ) แหล่งจำหน่ายผ้าทอ ด้านประสบการณ์ทำงานผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่ม

ชาติพันธุ์ไทยเขมรต่ำกว่า 1 ปี จำนวน 6 คน ประสบการณ์ 1-5 ปี จำนวน 6 คน ประสบการณ์ 6-10 ปี จำนวน 5 คน ประสบการณ์ 11-15 ปี จำนวน 9 คน และประสบการณ์ มากกว่า 20 ปี จำนวน 9 คน

2. การค้นคืนและการเข้าถึงความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

2.1 วัตถุประสงค์การค้นคืนความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร พบว่า ผู้ใช้มีวัตถุประสงค์ในการค้นคืนที่เหมือนและต่างกันตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละกลุ่ม ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการค้นคืนตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยอาจารย์มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้สอน วิทยากรให้กับชุมชน และนักวิจัยควบคู่ไปด้วย ดังนั้น วัตถุประสงค์การค้นคืนเพื่อประกอบการสอนนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย การทำวิจัยและบทความวิชาการ แล้วนำมาสร้างความรู้ใหม่เพื่อใช้ในการอบรมและเป็นวิทยากรให้กับชุมชน ส่วนนักวิชาการมีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าทอ ดังนั้น วัตถุประสงค์การค้นคืนเพื่อหาวิธีการหรือความรู้ทางด้านวัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน และส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าทอ ผู้ประกอบการธุรกิจมีบทบาทหน้าที่จำหน่ายสินค้าเกี่ยวกับผ้าทอ ดังนั้น วัตถุประสงค์การค้นคืนเพื่อนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์และการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าทอ นักศึกษามีบทบาทหน้าที่นำความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรมาทำรายงานหรือภาคินพนธ์ ดังนั้น วัตถุประสงค์การค้นคืนเพื่อทำรายงานวิจัยหรือภาคินพนธ์ส่งอาจารย์

2.2 เนื้อหาการค้นคืนความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ค้นคืนเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับลวดลายและผลิตภัณฑ์ผ้าทอ จำนวน 25 คน รองลงมา วิธีชีวิตกับผ้าทอ คือ จำนวน 22 คน เมื่อพิจารณาแต่ละกลุ่ม พบว่า อาจารย์ค้นคืนเนื้อหาความรู้เรื่องวิถีชีวิตกับผ้าทอ จำนวน 10 คน รองลงมา คือ ลวดลาย ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ จำนวน 9 คน นักวิชาการค้นคืนเนื้อหาความรู้เรื่องวิถีชีวิตกับผ้าทอ จำนวน 5 คน รองลงมา คือ การผลิตเส้นไหม ลวดลาย ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ จำนวน 4 คน ผู้ประกอบการค้นคืนเนื้อหาความรู้เรื่อง ลวดลาย ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ จำนวน 6 คน รองลงมา คือ การผลิตเส้นไหม กระบวนการทอผ้าไหม จำนวน 4 คน นักศึกษาค้นคืนเนื้อหาความรู้เรื่องลวดลาย ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ วิธีชีวิตกับผ้าทอ จำนวน 6 คน รองลงมา

คือ สี จำนวน 4 คน

2.3 แหล่งสารสนเทศที่ค้นคืนความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร พบว่า แหล่งสารสนเทศที่ใช้ค้นคืนความรู้ ประกอบด้วย 3 แหล่ง คือ แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต แหล่งสารสนเทศบุคคล และแหล่งสารสนเทศสถานที่ แต่ผู้ใช้ส่วนใหญ่ค้นคืนความรู้จากแหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต ประกอบด้วย เว็บไซต์ Google, YouTube, Facebook เว็บไซต์กรมหม่อนไหม ฐานข้อมูลออนไลน์ (ThaiJO, ThaiLIS) จำนวน 19 คน รองลงมาคือ แหล่งสารสนเทศบุคคล คือ กลุ่มผู้ผลิตผ้าทอ จำนวน 12 คน เมื่อพิจารณาแต่ละกลุ่ม พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ค้นคืนแหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต เช่น เว็บไซต์ Google และฐานข้อมูลออนไลน์ ThaiJO และ ThaiLIS รองลงมา คือ แหล่งสารสนเทศบุคคล จำนวน 1 คน นักวิชาการส่วนใหญ่ค้นคืนแหล่งสารสนเทศภายในหน่วยงานตนเอง เช่น เอกสารของหน่วยงานกรมหม่อนไหม เอกสารหน่วยงานพัฒนาชุมชน เอกสารงานโครงการต่าง ๆ หนังสือผ้าทอในโอกาสพิเศษต่าง ๆ จำนวน 4 คน รองลงมา คือ แหล่งสารสนเทศบุคคล ได้แก่ นักวิชาการที่ดูแลพื้นที่กลุ่มทอผ้า ผู้ผลิตผ้าทอ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ประกอบการ ส่วนใหญ่ค้นคืนแหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต ประกอบด้วย เว็บไซต์ Google, Facebook และ YouTube จำนวน 3 คน รองลงมา คือ แหล่งสารสนเทศสถานที่ ได้แก่ แหล่งจำหน่ายสินค้าตามงานต่าง ๆ เช่น งานแสดงสินค้า OTOP ผ้าไหม งานมหกรรมผ้าไหมไทย งานแสดงสินค้าของจังหวัด เป็นต้น จำนวน 2 คน นักศึกษาค้นคืนแหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ตจากเว็บไซต์ Google เว็บไซต์ศูนย์ศิลปาชีพ และเว็บไซต์ของกลุ่มทอผ้า จำนวน 4 คน รองลงมา คือ แหล่งสารสนเทศบุคคล ได้แก่ กลุ่มทอผ้าที่นักศึกษาทำรายงาน จำนวน 2 คน

3. กลยุทธ์การค้นคืนความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

3.1 การกำหนดคำค้นในการเข้าถึงความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร พบว่า ผู้ใช้มีแนวทางในการกำหนดคำค้นโดยใช้คำสำคัญ (keyword) หรือคำที่สัมพันธ์กับเรื่องที่สนใจ รองลงมา คือ การกำหนดคำค้นจากชื่อเรื่อง การกำหนดจากเรื่อง (topics) การกำหนดจากชื่อเรื่องในเอกสารอ้างอิง การกำหนดจากชื่อเฉพาะหรือศัพท์เฉพาะด้านความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร และการกำหนดโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การกำหนดคำค้นเพื่อค้นคืนความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

ผู้ใช้	เทคนิคการกำหนดคำค้นเพื่อค้นคืนความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร
1) อาจารย์	- กำหนดคำค้นโดยใช้คำสำคัญ (keyword) เช่น ผ้าทอไทยเขมร ผ้าอัมปรม ผ้าสมอ มัดหมี่โฮล จองโฮล จองซิ่น เทคนิคยกดอก ผ้าอัลลวยซิม เป็นต้น - กำหนดคำค้นโดยใช้คำสำคัญ (keyword) ที่สัมพันธ์กับเรื่องที่สนใจ เช่น “ผ้าเขมร + ลวดลายผ้า” “ผ้าทอ + ปราสาทเขมร” “ผ้าทอมือ + งานวิจัย” “ผ้าโฮล + ผ้าไหมหางกระรอก” “ผ้าอัมปรม + จองกรา” “ลวดลายโบราณ + ผ้าทอ” - ใช้คำสำคัญ (keyword) จากเอกสารอ้างอิงที่ค้นคืนได้ไปใช้ค้นคืนต่อ - ใช้ชื่อเรื่องจากเอกสารอ้างอิงที่ค้นคืนได้ไปใช้ค้นคืนต่อ - กำหนดจากโจทย์ปัญหาหรือเรื่อง (topic) ที่ต้องการ เช่น ความเชื่อของผ้า เอกลักษณะของผ้าทอ การมัดหมี่ลวดลาย การย้อมสีด้วยวัสดุธรรมชาติ ลายมัดหมี่ด้วยการสร้างจากแม่ลาย การรู้สารสนเทศ ทอผ้า ลวดลายโบราณ ลวดลายผ้าเขมร การสร้างลายแบบปราสาทโบราณ มรดกวัฒนธรรมผ้าทอมือ วิถีผลิต ผ้าไหมด้วยเส้นใยธรรมชาติ เป็นต้น - ใช้คำสำคัญ + ชื่อนักวิจัย เช่น “งานวิจัย + สมบัติ ประจัญตานต์” “งานวิจัย + จารุณี ชัยโชติอนันต์” เป็นต้น - ค้นคืนจากชื่อผู้เชี่ยวชาญหรือชื่อผู้วิจัย เช่น “อาจารย์บันเทิง ว่องไว” - ค้นคืนโดยใช้ชื่อเรื่องของงานวิจัย เช่น ผ้าและการแต่งกายของคนไทยเชื้อสายเขมร ลวดลายกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร เป็นต้น - ใช้คำศัพท์เฉพาะที่อ่านแล้วไม่เข้าใจหรือไม่เคยเจอมาก่อน เช่น ชัมปิตโฮล จองกรา กราประ เป็นต้น
2) นักวิชาการ	- กำหนดจากประเด็นหรือเรื่อง (topic) โดยใช้ชื่อเฉพาะตามงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำและมีการค้นคืนไปเรื่อย ๆ จนได้ข้อมูลความรู้ครบถ้วนตามที่ต้องการ เช่น ประเภทผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ พันธุ์ไม้มัดหมี่ ธรรมชาติ เครื่องมือกระบวนการทอผ้า ผ้าลายอัตลักษณ์บุรีรัมย์ สุรินทร์ เป็นต้น - กำหนดคำค้นโดยใช้คำสำคัญ (keyword) เช่น ออกแบบลายผ้า ลวดลายผ้า ย้อมสีธรรมชาติ ผ้ากลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น - กำหนดจากคำสำคัญหรือชื่อเรื่องจากเอกสารอ้างอิงไปค้นต่อ - กำหนดคำค้นโดยใช้คำสำคัญ (keyword) ที่สัมพันธ์กับเรื่องที่สนใจ เช่น “ผ้าเขมร + สุรินทร์” หรือ “ผ้าโฮล + ศรีสะเกษ” หรือ “ลายมัดหมี่ + ผ้าเขมร” หรือ “ผ้าหางกระรอก + กระเนียว + ผ้าควบ”
3) ผู้ประกอบการ	- กำหนดคำค้นโดยใช้คำสำคัญ (keyword) เช่น ผ้าทอ จองซิ่น ลวดลายผ้า ลายผ้าสุรินทร์ ผ้าสีมงคล 9 ชนิด ผลิตภัณฑ์ผ้า ผ้าไหมเขมรลายขิด ผ้าชะนูดลิก มัดหมี่ลายโบราณ มัดหมี่ดั้งเดิม ไหมสุรินทร์ เป็นต้น - กำหนดคำค้นโดยใช้ชื่อผ้า เช่น ผ้าโฮล ผ้ากระเนียว ชะนูดลิก ผ้าอัมปรม ผ้าอัลลวยซิม ผ้าสมอ ผ้าสาอู ผ้าละเบ็ก ผ้าสาหร่าย ผ้าปะปรี ผ้ากระเนียวยกขิด ผ้าลายระย้ากษัตริย์ เป็นต้น
4) นักศึกษา	- กำหนดจากคำสำคัญ (keyword) ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการ เช่น ลวดลายผ้า ผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหม ฐานข้อมูลผ้าไหม กระบวนการทอผ้า ประเภทผ้าทอเขมร ผ้าไหมเขมร เป็นต้น - กำหนดคำค้นโดยใช้คำสำคัญ (keyword) ที่สัมพันธ์กับเรื่องที่สนใจ เช่น “ผ้าไหม + สนวนนอก” หรือ “ผลิตภัณฑ์ผ้า + ผ้าเขมร” หรือ “กลุ่มทอผ้า + จังหวัดบุรีรัมย์” “วิถีชีวิต + ผ้าทอเขมร” “ประเพณี + ผ้าทอเขมร” “พิธีกรรม + ผ้าเขมร” เป็นต้น - กำหนดคำค้นโดยใช้กลุ่มทอผ้า เช่น กลุ่มทอผ้าไหมสนวนนอก กลุ่มทอผ้าไหมห้วยราช กลุ่มทอผ้าไหมเขวาสินรินทร์ เป็นต้น

3.2 การประเมินผล พบว่า ผู้ใช้ประเมินผลการค้นคืนความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรที่ได้ โดยมีแนวทางในการพิจารณา 4 ด้าน คือ ด้านชื่อเรื่อง ด้านเนื้อหา ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านการค้นคืน พบว่า ด้านชื่อเรื่องส่วนใหญ่ประเมินสารสนเทศจากชื่อเรื่องตรงตามความต้องการด้านเนื้อหา ส่วนใหญ่พิจารณาเนื้อหาภายในทรัพยากรสารสนเทศตรงกับเรื่องที่ต้องการ ด้านความน่าเชื่อถือส่วนใหญ่พิจารณาเนื้อหาที่มีความน่าเชื่อถือจากแหล่งที่มา และด้านการค้นคืนพิจารณาจากการค้นคืนเข้าถึงเนื้อหาได้ง่าย

4. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการค้นคืนความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

ปัญหาการค้นคืน แบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านแหล่งสารสนเทศ ส่วนใหญ่แหล่งสารสนเทศความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรมีจำนวนน้อยเกินไป 2) ด้านคำค้น ส่วนใหญ่การกำหนดคำค้นที่ใช้ค้นคืนไม่ตรงกับเนื้อหาที่ต้องการ 3) ด้านเครื่องมือช่วยค้นคืน ส่วนใหญ่เครื่องมือค้นคืนหรือ Search Engine แสดงผลการค้นที่ตรงกับคำค้นหรือบางส่วนเท่านั้น ไม่ครอบคลุมเนื้อหาที่ใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้องกัน และ 4) ด้านเนื้อหา ส่วนใหญ่เนื้อหาที่ได้รับไม่ครบถ้วนตามที่ต้องการ

ส่วนข้อเสนอแนะการค้นคืนความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร เมื่อแบ่งการพิจารณาออกเป็น 4 ด้าน พบว่า 1) ด้านการกำหนดคำค้น ส่วนใหญ่ต้องการให้การกำหนดคำค้นไม่ควรยุ่งยาก ซับซ้อน 2) ด้านการแสดงผลการค้นคืนความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร ส่วนใหญ่ต้องการผลการค้นคืนที่มีการเชื่อมโยงไปยังเนื้อหาที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน และผลการค้นคืนควรครอบคลุมกับเนื้อหาที่ผู้ใช้ต้องการ 3) ด้านการเชื่อมโยงแหล่งความรู้ ส่วนใหญ่ต้องการให้เครื่องมือการค้นคืน มีการเชื่อมโยงความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร เพื่อให้เห็นภาพรวมความรู้เนื้อหาทั้งหมด และ 4) ด้านการแบ่งกลุ่มผู้ใช้ ไม่ต้องการให้มีการแบ่งกลุ่มผู้ใช้ เนื่องจากความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร สามารถบูรณาการกับศาสตร์หลายศาสตร์ เช่น ศาสตร์ทางด้านเครื่องทอผ้า อยากรู้ทางด้านศาสตร์ของเส้นใย หรือศาสตร์ทางด้านการออกแบบ อยากรู้ไปศึกษาเกี่ยวกับเครื่องทอผ้า กระบวนการทอผ้า และนำมาใช้ประกอบการขายหรือเล่าเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ผ้าทอ เป็นต้น ดังนั้นความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร ควรเผยแพร่ให้กับผู้ที่ต้องการศึกษาหรือเรียนรู้ และสามารถเข้าถึงได้ง่าย

อภิปรายผลการวิจัย

1. การค้นคืนความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

1.1 วัตถุประสงค์การใช้ความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรของอาจารย์ นักวิชาการ ผู้ประกอบการธุรกิจ และนักศึกษา มีการใช้ตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อทำรายงาน เอกสารประกอบการสอน งานวิจัย หนังสือ เอกสารสรุปโครงการส่งหน่วยงาน ยกระดับสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผ้าทอ รวบรวมองค์ความรู้สำหรับอบรมและเป็นวิทยากรให้กับชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Muenjanchoey (2015) มีการใช้ความรู้เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ สร้างแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมผ้าทอชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Leckie et al. (1996) พบว่า พฤติกรรมการค้นคืนและเข้าถึงสารสนเทศมีลักษณะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับอาชีพและภาระงานที่ตนเองรับผิดชอบ ดังนั้น ผู้ใช้ความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรต้องค้นคืนและเข้าถึงความรู้เพื่อนำความรู้ไปถ่ายทอด เผยแพร่ให้บุคคลทั่วไป นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามบทบาทหน้าที่และภาระงานของตนเอง

1.2 เนื้อหาความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร อาจารย์ส่วนใหญ่มีการใช้เนื้อหาวิถีชีวิตกับผ้าทอ เนื่องจากก่อนที่อาจารย์จะทำงานวิจัย ช่วงแรกต้องมีการศึกษาวิถีชีวิตกับผ้าทอเกี่ยวกับภูมิปัญญาของชุมชนหรือกลุ่มทอผ้าก่อน หลังจากนั้นจึงทำการศึกษาลวดลายของกลุ่มทอผ้า เนื่องจากลวดลายผ้าทอส่วนใหญ่เกิดจากวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ บริบทของสังคม บางลวดลายเชื่อมโยงกับคติและความเชื่อที่นับถือกันมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Klangrit, Sirippaprapagon, & Mingtaisong (2020) ลวดลายผ้าเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นมาไม่เพียงแต่ความงดงามเท่านั้น แต่เป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มาจากการจินตนาการตามความรู้สึก ความเชื่อ มุมมองและชีวิตตามแบบกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร จึงทำให้ผู้ใช้ความรู้วัฒนธรรมผ้าทอสนใจศึกษาเนื้อหาของลวดลาย ส่วนนักวิชาการส่วนใหญ่มีใช้เนื้อหาวิถีชีวิตกับผ้าทอ เนื่องจากนักวิชาการต้องศึกษาวิถีชีวิตกับผ้าทอเกี่ยวกับภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนหรือพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อดูแลและส่งเสริมความรู้ผ้าทอให้กับกลุ่มทอผ้า ผู้ประกอบการธุรกิจส่วนใหญ่มีใช้เนื้อหาสีลวดลาย ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอสำหรับนำไปจำหน่าย สอดคล้องกับ Tukphimai, Wantrong, & Goonrat (2017) ส่วนใหญ่ต้องการเนื้อหาเกี่ยวกับลวดลายสำหรับนำมาออกแบบลวดลายผ้าและปรับปรุง

ลายผ้า เพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้เป็นที่จดจำของลูกค้า นักศึกษาส่วนใหญ่มีการใช้เนื้อหาหลายหลาย ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ วิถีชีวิตกับผ้าทอ เนื่องจากนักศึกษาทำวิจัยผ้าทอเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศผ้าไหมฐานข้อมูลการจำหน่ายผลิตภัณฑ์วิถีชีวิตที่เกี่ยวกับผ้าทอ ทำให้นักศึกษาสนใจเฉพาะเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้า ลวดลายผ้า การสร้างเรื่องราวหรือรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ภูมิปัญญา วิถีชีวิตเกี่ยวกับผ้าทอเพื่อนำเนื้อหาความรู้มาทำเป็นรายงานวิจัยส่งอาจารย์ ดังนั้นจะเห็นว่า อาจารย์ นักวิชาการ ผู้ประกอบการธุรกิจ และนักศึกษา มีการใช้เนื้อหาความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรสอดคล้องตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง

1.3 แหล่งสารสนเทศความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรที่ใช้ในการค้นคว้าความรู้ ส่วนใหญ่เป็นแหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต เนื่องจากเป็นแหล่งสารสนเทศที่สะดวก รวดเร็ว สามารถเข้าถึงได้ง่าย หากได้ผลการค้นคว้าไม่ครบถ้วนสมบูรณ์จะนำผลของการค้นคว้าความรู้เปรียบเทียบกับเนื้อหาความรู้ที่ได้จากแหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ตอื่น ๆ หรือนำไปสอบถามผู้ที่มีความรู้หรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น เพื่อประเมินหาความถูกต้องของเนื้อหา รองลงมา คือ แหล่งสารสนเทศบุคคล ได้แก่ กลุ่มทอผ้า เนื่องจากเนื้อหาความรู้ที่อาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษาต้องการเป็นเนื้อหาเฉพาะเจาะจงของกลุ่มทอผ้า จึงต้องเข้าถึงความรู้จากช่างทอผ้า ประธานกลุ่มทอผ้า ผู้เชี่ยวชาญผ้าทอ ซึ่งงานวิจัยของ Hintow, & Thongyaem (2019) พบว่า แหล่งสารสนเทศที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นแหล่งสารสนเทศบุคคลที่มี 2 ลักษณะ คือ 1) แหล่งสารสนเทศบุคคลภายในชุมชนที่เป็นช่างทอผ้าที่มีประสบการณ์การทอผ้าและประธานกลุ่มสมาชิกกลุ่มทอผ้า และ 2) แหล่งสารสนเทศบุคคลภายนอกชุมชนเป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องผ้าทอหรือนักวิชาการโดยการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ส่วนงานวิจัยของ Pholphaengkwa, Kultawatwong, Chinnapha, Chantopas, Ruthasothorn, Sunthonsiriphong, Techapiro, Kaowongthong, & Torsahakulcharoen (2017) พบว่า แหล่งสารสนเทศที่ใช้คือ เว็บไซต์แสดงสินค้า เนื่องจากทำให้มีโอกาสได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมากขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของตนเองได้

2. การค้นคว้าความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

2.1 การกำหนดคำค้นคว้าความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่ม

ชาติพันธุ์ไทยเขมร ส่วนใหญ่ผู้ใช้กำหนดคำค้นด้วยคำสำคัญ (keyword) เป็นตัวแทนเนื้อหาค้นคว้าความรู้ เนื่องจากคำสำคัญเป็นคำที่ผู้ใช้เคยใช้อยู่เป็นประจำ และเป็นคำหรือกลุ่มคำที่ปรากฏในชื่อเรื่อง หัวเรื่อง สารบัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Panommit et al. (2017) ผู้ใช้มีวิธีการกำหนดคำค้นจากคำสำคัญมากที่สุด เพราะแหล่งสารสนเทศกำหนดคำค้นจากคำสำคัญให้กับทรัพยากรสารสนเทศด้านผ้าเป็นหลัก โดยพิจารณาจากเนื้อหาหรือคำสำคัญที่อยู่ในชื่อเรื่อง ชื่อชุดดัชนี หรือแม้แต่สารบัญ จึงเป็นคำที่ผู้ใช้บริการคุ้นเคย เพราะการสืบค้น ผู้ใช้มักนึกถึงความคุ้นเคยเป็นอันดับแรก

2.2 การประเมินผลการค้นคว้าความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร พบว่า ผู้ใช้การประเมินผลการค้นคว้าจากชื่อเรื่อง หัวข้อและรายละเอียดของเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการ เนื้อหาที่มีความถูกต้องที่อยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรและการอ้างอิงจากแหล่งที่มาที่น่าเชื่อถือ หากผลลัพธ์ที่ได้จากการค้นคว้าเนื้อหาไม่สมบูรณ์สามารถตรวจสอบเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ หรือเปรียบเทียบเนื้อหากับแหล่งสารสนเทศที่น่าเชื่อถือ ก่อนนำความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรไปประยุกต์ใช้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pawinun, & Tongkaew (2018) ผู้ใช้ประเมินผลการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ โดยการแยกแยะ เลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องออกมาจากผลการสืบค้นแล้วทำการสังเคราะห์เปรียบเทียบรายละเอียดของข้อมูล หลังจากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดบูรณาการเข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน

3. ปัญหาการใช้ความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

ปัญหาการใช้ความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร ด้านแหล่งสารสนเทศ ส่วนใหญ่แหล่งสารสนเทศความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรมีจำนวนน้อยเกินไป ส่งผลให้ต้องลงพื้นที่ไปค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมกับแหล่งสารสนเทศบุคคล เพื่อให้ได้เนื้อหาความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรที่ครบถ้วนตามความต้องการของผู้ใช้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hiangrat (2019) ปัญหาที่พบ คือ แหล่งสารสนเทศและทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดมีจำนวนน้อยเกินไป ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ เนื่องจากงบประมาณห้องสมุดมีจำกัด ทำให้เป็นอุปสรรคในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ด้านคำค้นส่วนใหญ่การกำหนดคำค้นที่ใช้ค้นคว้าไม่ตรงกับเนื้อหาที่ต้องการ เนื่องจากคำค้นบางคำเป็นคำเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร ศัพท์เทคนิคหรือคำศัพท์เฉพาะด้าน

วัฒนธรรมผ้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์และมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไปในแต่ละบริบทพื้นที่ มีความคลุมเครือจากการฟ้องรูปและฟ้องเสียงในภาษาไทย ทำให้ได้ผลลัพธ์ไม่ตรงกับความต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Panommit et al. (2017) ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการใช้คำค้นที่เป็นศัพท์เทคนิคหรือศัพท์เฉพาะด้านผ้า เนื่องจากเป็นภาษาท้องถิ่น อาจเกิดความผิดพลาดจากการสะกดคำ จากการแปลจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง และความรู้เรื่องผ้าเป็นความรู้เฉพาะด้านและมีความหลากหลายของเนื้อหา ซึ่งระบบการจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศและคู่มือการกำหนดหัวเรื่องที่มิได้อยู่ไม่ครอบคลุมเนื้อหาความรู้ด้านผ้าทั้งหมด ส่งผลให้ไม่มีคำค้นที่เป็นคำศัพท์ผ้าทอ คำศัพท์มาตรฐาน คำศัพท์ท้องถิ่น

4. ข้อเสนอแนะการพัฒนาเครื่องมือค้นคืนความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

อาจารย์ นักวิชาการ ผู้ประกอบการธุรกิจ และนักศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรพัฒนาเครื่องมือการค้นคืนความรู้ที่รวบรวมความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรที่มีการจัดกลุ่มเนื้อหาแสดงให้เห็นโครงสร้าง ขอบเขตองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของเนื้อหาความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร 2) ควรพัฒนาเครื่องมือการค้นคืนความรู้ที่ผลของการค้นคืนสามารถเชื่อมโยงไปยังคำศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกันและใกล้เคียงกัน รวมถึงคำศัพท์ที่สะกดหรือออกเสียงคล้ายกัน คำศัพท์มาตรฐานสากล คำศัพท์ท้องถิ่น คำศัพท์ของกลุ่มชาติพันธุ์และมีการเชื่อมโยงความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรที่อยู่ในแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ สามารถค้นคืนได้จากจุดเดียว และ 3) ควรพัฒนาเครื่องมือการค้นคืนความรู้ที่มีองค์ความรู้ที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านแหล่งสารสนเทศ ผู้ใช้ส่วนใหญ่ค้นคืนและเข้าถึงความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรจากแหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต เนื่องจากเป็นแหล่งสารสนเทศที่สะดวก รวดเร็ว สามารถเข้าถึงได้ง่าย ดังนั้นห้องสมุดพิพิธภัณฑสถานหน่วยงานที่รวบรวมเนื้อหาความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร ควรรวบรวมเนื้อหาความรู้ จัดทำทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบ E-book, E-journal และเผยแพร่ผ่านทางอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นคืนและเข้าถึงความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรได้อย่างรวดเร็ว

2. ด้านเครื่องมือในการค้นคืนและเข้าถึงความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร ผู้ใช้ความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรประสบปัญหาเรื่องคำศัพท์เฉพาะ คำศัพท์ท้องถิ่นของผ้าทอ ไม่มีการเชื่อมโยงคำศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน การจัดกลุ่มความรู้ไม่ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาความรู้ที่ต้องการส่งผลให้ผลลัพธ์ของการค้นคืนได้เนื้อหาที่ไม่ครบถ้วนและตรงกับความต้องการ ดังนั้นจึงควรพัฒนาเครื่องมือค้นคืนความรู้วัฒนธรรมผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรที่ช่วยให้ผู้ใช้สามารถค้นคืนและเข้าถึงความรู้ได้ เช่น การนำแนวคิดออนโทโลยี (ontology) มาพัฒนาเป็นเครื่องมือช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้เลือกแนวคิดหรือคำศัพท์ เนื่องจากออนโทโลยีเป็นการกำหนดคำศัพท์ที่เป็นตัวแทนหรือแนวคิดของความรู้ ประกอบด้วย คำศัพท์ การแสดงความสัมพันธ์คุณสมบัติ คุณลักษณะ รวมทั้งการแสดงตัวอย่างของคำศัพท์ ทำให้มีคำศัพท์ที่เป็นมาตรฐาน คำศัพท์เฉพาะ คำศัพท์ท้องถิ่นเพื่อใช้ในการค้นคืนและเข้าถึงความรู้ได้อย่างถูกต้อง และครอบคลุม นอกจากนี้ออนโทโลยียังแสดงรายละเอียดความหมายและโครงสร้างของคำศัพท์ ทำให้ผู้ใช้เข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดหรือความรู้ในเรื่องนั้นได้เป็นอย่างดี

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย ทุนพัฒนาศักยภาพนักศึกษา จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

References

- Boonpok, Duangden. (2019). Identity and symbols of the ethnic Khmer in Thailand's silk weaving cloths (อัตลักษณ์และสัญลักษณ์ของผ้าไหมพื้นเมืองกลุ่มเขมรถิ่นไทย). **Faculty of Humanities and Social Science Thepsatri Rajabhat University Journal**, 10(1): 91-102.
- Chaichuay, Witsapat. (2015). The guidelines for textiles collection information management in Ubonratchathani national museum (แนวทางการจัดการสารสนเทศคลังสะสมผ้าในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุบลราชธานี). **Veridian E-Journal, Silpakorn University**

- (Humanities, Social Sciences and Arts), 8(2): 2422-2437.
- Hiangrat, Paima. (2019). Information behavior of undergraduate students at Rajabhat Mahasarakham Universities (พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม). **Chophayom Journal**, 30(2): 241-248.
- Hintow, Bussaba, & Thongyaem, Yanyongvorakorn. (2019). Knowledge management on local wisdoms: Case study of OTOP of Ban Muanghorm textile, Wangthong district, Phitsanulok province (การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : ศึกษากลุ่มผลิตสินค้า OTOP ผ้าทอบ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก). **The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal**, 25(1): 55-64.
- Jeewattana, Somsak, & Pattarasrejerakul, Chalida. (2015). Developing the hand - woven Thai silk database system for community enterprises in Buriram province (การพัฒนาระบบฐานข้อมูลผ้าไหมทอมือของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดบุรีรัมย์). **Journal of Research and Development Buriram Rajabhat University**, 10(1): 59-67.
- Kruaysawat, Napassakorn, Manmart, Lampang, & Kabmala, Malee. (2018). Users's behavior in accessing and using key words to retrieve business and economic information (พฤติกรรมในการเข้าถึงสารสนเทศและการใช้คำศัพท์ในการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ สาขาบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ของ ผู้ใช้). **Journal of Information Science**, 36(1): 69-108.
- Keawban, Sawas, Prayongtrap, Yubha, & Udomtawi, Kachanipha. (2019). The wisdom of original silk weaving of Keayai community in Muang district, Surin province (ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมลายโบราณของชุมชนบ้านแกใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์). **Academic MCU Buriram Journal**, 4(1): 71-85.
- Klangrit, Suriya, Sirippaprapagon, Yasothara, & Mingtaison, Putsorn. (2020). "Niak-Naka" An original pattern on Mudmee silk of Thai-Khmer people in Surin province ("เนี้ยะ-นาค" ลวดลายดั้งเดิมบนผืนผ้าไหมของกลุ่มคนไทยเชื้อสายเขมร สุรินทร์). **Parichart Journal Thaksin University**, 33(3): 20-36.
- Leckie, G. J., Pettigrew, K. E., & Sylvain, C. (1996). Modeling the information seeking of professionals: A general model derived from research on engineers, health care professionals, and lawyers. **The Library Quarterly**, 66(2): 161-193.
- Muenjanchoey, Renu. (2015). Cultural capital for Thai Song Dam's development in Nakhon Pathom province (ทุนวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาภูมิชนชาติพันธุ์ไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม). **Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts)**, 8(2): 231-247.
- Panommit, Pattara, Arayaphan, Watsaporn, & Julrode, Phichete. (2017). Retrieving and accessing to the knowledge of Lanna textiles from information resources in the upper northern Thailand (การค้นคืนและเข้าถึงความรู้ด้านผ้าล้านนาของแหล่งสารสนเทศด้านผ้าล้านนาในเขตภาคเหนือตอนบน). **Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts)**, 10(3): 1545-1559.
- Pawinun, Prapat, & Tongkaew, Kanyarat. (2018). Digital information searching and seeking of graduate students of Law faculty, Ramkhamhaeng university (การแสวงหาและการสืบค้นสารสนเทศดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง). **Journal of Humanities and Social Science Valaya Alongkorn**, 13(3): 174-185.
- Phayakprakhon, Maywadee, Supasetsiri, Prit, Inchan, Noppadol, & Nopudomphan, Kittikorn. (2016). Folk handweaving silk in Surin province (ผ้าไหมทอมือพื้นบ้านในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์). **Institute of Culture and Arts Journal Srinakharinwirot University**, 18(1): 94-105.
- Pholphaengkwa, Ruchira, Kultawatwong, Sajee, Chinnapha, Puntipha, Chantopas, Kiattiporn, Ruthasothorn, Preecha, Sunthonsiriphong, Nittaya, Techapairo, Thiti, Kaowongthong,

- Nantapa, & Torsahakulcharoen Ploypailin. (2017). The local wisdom management relating the cultural arts of on Ban Punna's group producing natural-day fabric for the sustainable development, Sawangdaendin district, Sakon Nakhon province (การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มทอผ้า ย้อมสีธรรมชาติบ้านพันนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัด สกลนคร เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน). **Santapol College Academic Journal**, 3(1): 128-138.
- Premssirat, Suwilai. (2005). Langnagrs and ethnic group in Thailand (แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย). **Journal of Thai Traditional and Alternative Medicine**, 3(2): 41-51.
- Sittirit, Chakrit. (2016). Tangible and intangible: Similarities among the diversities of the cultural heritage (จับต้องได้ - จับต้องไม่ได้ : ความไม่หลากหลาย ในความหลากหลายของมรดกทางวัฒนธรรม). **Journal of Humanities and Social Sciences Surathani Rajabhat University**, 8(2): 141-160.
- Tukphimai, Sangwan, Wanrong, Sarapee, & Goonrat, Santhana. (2017). **Information Knowledge of Weavers to Promote the Potential of Hand-Woven Cloth in Surin Province** (การรู้สารสนเทศ ของช่างทอผ้า เพื่อส่งเสริมศักยภาพผ้าทอมือใน จังหวัดสุรินทร์). Surin: Surindra Rajabhat University.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2020). **Basic Texts of the 2003 Convention for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage**. Paris: UNESCO.
- Wilson, T. D. (1999). Models in information behavior research. **Journal of Documentation**, 55(3): 249-270.